

**PRINCIPALS INSTRUMENTS UTILITZATS
EN PSICOLOGIA JURÍDICA A TRAVÉS DE L'ESTUDI
DELS ARTICLES INDEXATS EN LA *WEB OF SCIENCE***
**PRINCIPALES INSTRUMENTOS UTILIZADOS
EN PSICOLOGÍA JURÍDICA A TRAVÉS DEL ESTUDIO
DE LOS ARTÍCULOS INDEXADOS EN LA *WEB OF SCIENCE***
***MAIN INSTRUMENTS USED IN LEGAL PSYCHOLOGY
THROUGH THE STUDY OF ARTICLES INDEXED
IN THE WEB OF SCIENCE***

*Francisco González-Sala**
*Julia Osca Lluch***

DOI: 10.7203/anuari.psicologia.18.1.107

Resum

L'objectiu del present treball és conèixer els principals instruments utilitzats en la Psicologia Jurídica i els temes d'investigació més rellevants a través de l'anàlisi dels articles indexats en les bases de dades de la *Web of Science* durant i, en concret, de l'any 2014, i que han sigut publicats en revistes incloses en les categories temàtiques *Criminology & Penology*, *Law and Psychology* de les bases de dades JCR (SSCI) de l'any 2014. El nombre total d'articles revisats van ser 810. Els resultats revelen que els instruments més emprats són *Conflict Tactics Scales*, *Psychopathy Checklist Static Risk Matrix*. Els trastorns més freqüents en les investigacions van ser el Trastorn per estrès pot traumàtic, la psicopatia i la depressió, i les paraules clau amb major freqüència van ser *Crime*, *Behavior*, *Women* i *Meta-analysis*. Destacar la importància de la violència sexual i de la violència de gènere en la Psicologia Jurídica actual a nivell internacional.

Paraules clau: Psicologia Jurídica; Web of Science; instruments; temes d'investigació.

* Dpt. de Psicologia Evolutiva i de l'Educació, Facultat de Psicologia (Universitat de València). Correspondència: <Francisco.Gonzalez-Sala@uv.es>.

** Institut de Gestió i Innovació del Coneixement INGENIO, València (Espanya).

Resumen

El objetivo del presente trabajo es conocer los principales instrumentos utilizados en la Psicología Jurídica y los temas de investigación más relevantes a través del análisis de los artículos indexados en las bases de datos de la Web of Science; en concreto durante el año 2014, y que han sido publicados en revistas incluidas en las categorías temáticas Criminology & Penology, Law and Psychology de las bases de datos JCR (SSCI) del año 2014. El número total de artículos revisados fueron 810. Los resultados revelan que los instrumentos más empleados son Conflict Tactics Scales, Psychopathy Checklist i Static Risk Matrix. Los trastornos más frecuentes en las investigaciones fueron el trastorno por estrés post traumático, la psicopatía y la depresión, y las palabras clave con mayor frecuencia fueron Crime, Behavior, Women y Meta-analysis. Destacar la importancia de la violencia sexual y de la violencia de género en la Psicología Jurídica actual a nivel internacional.

Palabras clave: Psicología Jurídica; Web of Science; instrumentos; temas de investigación.

Abstract

The objective of this work is to learn about the most relevant aspects that characterize contemporary Legal Psychology throughout the analysis of articles indexed in the databases of the Web of Science, specifically during 2014, and have been published in journals included in the thematic categories Criminology & Penology, Law and Psychology of bases data JCR (SSCI) 2014. The total number of articles and reviews on the subject under study were 810. The findings reveal that the instruments most employed are the Conflict Tactics Scales, the Psychopathy Checklist and Static Risk Matrix, between disorders the Posttraumatic Stress Disorder, psychopathy and depression. According to the analysis of key words the most relevant themes during these years have been Crime, Conduct, Woman and Meta-analysis. Emphasize the importance of sexual violence and gender violence in the current Legal Psychology at the international level.

Key words: Legal Psychology; Web of Science; instruments; research topics.

Introducció

L'aplicació de les teories i metodologies pròpies de la Psicologia en tots els àmbits que rodegen al sistema judicial en general i al Dret en particular constitueixen la base de la Psicologia Jurídica. Esta, busca explicar i comprendre les motivacions que estan darrere de la conducta delictiva, centrant-se no sols en els delinqüents, sinó també en les víctimes i en altres subjectes implicats en els processos judicials, com a testimonis, cossos de seguretat o jurats. Tot això

ha portat a la Psicologia Jurídica a la diversificació en distintes àrees, com la Psicologia Forense, la Psicologia Judicial, la Psicologia de la delinqüència, la Victimologia o la Psicologia del testimoni entre altres. Segons Muñoz i col. (2011) «la Psicologia jurídica vindria definida com l'àmbit de la Psicologia que desenvolupa les seues investigacions i metodologia per a millorar l'exercici del Dret, en general, i la intervenció del Sistema de Justícia en particular, entenent-se com a Forces i Cossos de Seguretat, Administració de Justícia i Institucions Penitenciàries» (p. 6). El Col·legi Oficial de Psicòlegs d'Espanya reconeix com a àrees d'actuació del psicòleg jurídic, la Psicologia aplicada als tribunals, dins de la mateixa s'inclou –la Psicologia jurídica i el menor, la Psicologia aplicada al Dret de la Família, al Dret Civil, al Dret laboral, al Dret Contenciós Administratiu i al Dret Penal–, la Psicologia penitenciària, la Psicologia de la delinqüència, la Psicologia judicial centrada en el testimoni i en els jurats, la Psicologia policial i de les Forces Armades, la Victimologia i la Mediació.

Des del primer experiment aplicat en Psicologia Jurídica de James McKeen Catell l'any 1893 fins a l'actualitat, la Psicologia Jurídica ha passat per diferents fases. Si bé és en els anys 70 quan es produeix el renaixement de la Psicologia Jurídica arran de les aportacions de la Psicologia Conductista i de l'Aprenentatge, és en els anys 80 quan es produeix el seu reconeixement oficial (Urra, 2002). En l'actualitat la Psicologia Jurídica s'enfronta a diferents reptes (Arce i Fariña, 2013), entre els quals es pot mencionar la utilització d'instruments fiables i vàlids en la multitud de processos on els psicòlegs valoren a agressors, víctimes i testimonis, obtenint dades objectives que no sols són emprats en l'àmbit de la investigació, sinó també en l'elaboració d'informes forenses.

La bibliometria ha sigut emprada en multitud d'ocasions com una forma de conèixer diferents aspectes que rodegen a la ciència i la investigació, emprant-se principalment en l'estudi de les publicacions científiques i les seues característiques més rellevants. En el cas de la Psicologia Jurídica la bibliometria s'ha emprat en l'estudi de la producció científica a Espanya (Arch, Perereda, Jarne-Esparcia, Andrés i Guàrdia-Olmos, 2010; Quevedo-Blasco, Ariza i Raya, 2012), en les contribucions al congrés internacional de Psicologia Jurídica (Velasco, Amado i Arias, 2014) o en les proves de reconeixement d'emocions facials (Jeanneret, Oña, Rego, Vaiman i Pereno, 2015). En relació amb la psicologia forense i clínica Andrés-Pueyo i Echeburúa (2010) van realitzar una revisió dels principals instruments emprats en la valoració del risc de violència, destacant com més rellevants *l'Assessing Risk for Violence (HCR-20)*, *Violent Risk Appraisal Guide (VRAG)*, *Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R)*, *Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA)*, *Guide for Assessment of Sexual Risk Violence (SVR-20)*, Escala de Predicció de Risc de Violència Greu contra la Parella (EPV) i *Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)*. Wenger i Andrés-Pueyo (2016) citen com principals test forenses en espanyol en

l'avaluació dels adolescents infractors relacionats amb el risc de violència l'Inventari Jesness-Revidado (JI-R), el *Massachusetts Youth Screening Instrument* (MAYSI-2) i el *Youth Level of Service/Case Management Inventory*, respecte a l'estudi de trets de psicopatia destaquen els instruments *Youth Psychopathic Traits Inventory* (YPI) i el *Psychopathy Checklist: Youth Version* (PCL: YV), entre altres. En aquest sentit, Halty i Prieto-Ursúa (2015) destaquen la incidència de trets psicopàtics en població delinqüent, present en delinqüents reincidents, delinqüents sexuals o traficants entre altres.

La importància que la Psicologia Jurídica ha cobrat en els últims anys és un fet evident si considerem la seua evolució, no sols a nivell científic, sinó també en el terreny aplicat. Tant és així, que a esta disciplina se li reclama l'ús d'instruments fiables i vàlids en la valoració dels subjectes implicats en el procés judicial, civil o penal, abans, durant i després del procés, així com en l'estudi de les causes relacionades amb les conductes delictives i antisocials.

Servint-nos de les tècniques bibliomètriques, l'objectiu del present treball és conèixer els principals instruments utilitzats en la Psicologia Jurídica, els trastorns més estudiats i els temes d'investigació més rellevants a través de l'anàlisi dels articles publicats en revistes que han sigut classificades en les categories temàtiques «*Criminology & Penology*» i/o «*Law*» de la base de dades JCR del SSCI i que, a més, també es troben incloses simultàniament en alguna de les categories temàtiques de Psicologia de les bases de dades JCR (SCI i SSCI) de l'any 2014.

Mètode

Material i Procediment

Es va realitzar una busca bibliogràfica en la base de dades *Social Science Citation Index* (SSCI) pertanyent a la *Web of Science* (WoS) de l'empresa *Clarivate Analytics*. En un primer moment es van seleccionar les revistes incloses en les categories del *Journal Citation Report* (JCR) de l'any 2014 de *Criminology i Penology*, 55 revistes i *Law* 143 revistes. En una segona fase, de totes aquestes revistes, es van seleccionar aquelles que també es trobaven incloses en alguna de les 11 categories temàtiques en què es troben classificades les revistes de psicologia en la base de dades JCR (SSCI) de 2014: *Multidisciplinary Psychology*, *Developmental Psychology*, *Educational Psychology*, *Social Psychology*, *Applied Psychology*, *Clinical Psychology*, *Mathematical Psychology*, *Experimental Psychology*, *Biological Psychology* i *Psychology Psychoanalysis*.

El nombre de revistes seleccionades van ser 16, les quals venen arreplegades en la taula 1.

TAULA 1

*Relació de revistes recollides en las categories Criminology & Penology,
Law and Psychology del JCR de 2014*

REVISTA	CATEGORIA TEMÀTICA JCR (2014)
<i>Aggression and Violent Behaviour</i>	<i>Criminology & Penology; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Behavioral Sciences & the Law</i>	<i>Law and Applied Psychology</i>
<i>Criminal Justice and Behavior</i>	<i>Criminology & Penology; Clinical Psychology</i>
<i>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</i>	<i>Criminology & Penology; Applied Psychology</i>
<i>Journal of Forensic Psychology Practice</i>	<i>Criminology & Penology; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Journal of Interpersonal Violence</i>	<i>Criminology & Penology; Applied Psychology</i>
<i>Journal of Investigative Psychology and Offender Profing</i>	<i>Criminology & Penology; Applied Psychology</i>
<i>Law and Human Behavior</i>	<i>Law; Social Psychology</i>
<i>Legal and Criminological Psychology</i>	<i>Criminology & Penology; Law; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Psychiatry, Psychology and Law</i>	<i>Criminology & Penology; Law; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Psychology of Violence</i>	<i>Criminology & Penology; Clinical Psychology</i>
<i>Psychology, Crime & Law</i>	<i>Criminology & Penology; Law; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Psychology, Public Policy, and Law</i>	<i>Law; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>European Journal of Psychology Applied to Legal Context</i>	<i>Law; Multidisciplinary Psychology</i>
<i>Sex Abuse Journal Research Treatment</i>	<i>Criminology & Penology; Clinical Psychology</i>
<i>Deviant Behavior</i>	<i>Criminology & Penology; Social Psychology</i>

Una vegada seleccionades les 16 revistes es van descarregar tots els treballs arreglats en aquestes revistes, sent el nombre total de treballs de 899, dels quals es van seleccionar aquells la tipologia documental fora dels quals

article o revisió, descartant altres tipologies de treballs, sent el nombre total de treballs consultats de 810.

Després de descarregar cada un dels treballs es va procedir a arreplegar la informació referent a les variables objecte d'estudi. En concret es va comptabilitzar el nom de l'instrument i el nombre de vegades que aquest era usat en algun dels treballs, per a això es va consultar l'apartat de mètode on venien arreplegats els instruments emprats en l'estudi, així com els trastorns o patologies que es tractaven en l'estudi. Els descriptors o paraules clau es van arreplegar després de comptabilitzar les *key words* de l'autor.

Després de la lectura dels abstracts es va procedir a catalogar els treballs davall una categoria temàtica, aquestes categories van ser: *Maltractament infantil* que inclou articles tant relacionats amb la víctima com els maltractadors, d'esta categoria es descarta els abusos sexuals els quals es van tipificar en una altra categoria. *Violència sexual* s'inclou articles relacionats amb violacions, acoçament sexual a menors o adults, delinqüents sexuals, víctimes de delictes sexuals, factors de risc de comissió d'aquest tipus de delictes, conseqüències sobre les víctimes. *Violència de gènere/masclista*, categoria on s'inclouen articles relacionats amb la incidència en diferents poblacions, perfil dels maltractadors, programes d'intervenció, perfil i conseqüències sobre les víctimes. *Delinqüència*, esta categoria inclou tots els articles que tracten amb la comissió de delictes relacionats amb el robatori, bandes, delinqüència juvenil i adulta, variables associades a la mateixa, avaluació del risc de reincidència, programes de prevenció i intervenció, tipologia de delinqüents, delinqüència associada a grups amb unes característiques concretes com a edat, minories ètniques o el gènere. *Testigos i testimonis*, articles relacionats amb variables que influeixen en el record a l'hora de testificar, principalment l'edat. *Presons i presos*, categoria que inclou articles que tracten sobre perfils de presos, incidència de violència entre presos, programes d'intervenció amb presos, salut mental. *Jurats i juís*, articles que aborden aspectes com a composició dels jurats, característiques dels jurats, variables que influeixen en el jurat. *Terrorisme*, inclou article relacionats amb el terrorisme i radicalització d'individus. Altres tipus de conductes delictives, en aquesta categoria s'arrepleguen altres conductes delictives no incloses en altres categories, com a piromania, delictes informàtics, falsa confessió, maltractament a persones majors, delinqüència de coll blanc, acoçament laboral, tràfic de drogues o conducció temerària. *Salut mental en general*, categoria que arreplega articles relacionats amb l'avaluació forense de la salut mental i instruments d'avaluació de la mateixa. *Addiccions*, davall aquesta categoria s'inclouen treballs que aborden el consum de substàncies i les addiccions, principalment alcohol i drogues, aquests treballs poden estar relacionats amb programes de prevenció i intervenció, avaluació d'instruments. *Bullying i cyberbullying*, categoria que inclou treballs relacionats amb l'acoçament escolar i el ciberacoso. *Crim*,

definida per articles que tracten temes relacionats amb homicidis, assassinats o parricidis principalment. *Violència*, categoria que inclou treballs sobre conducta antisocial i violència juvenil, avaluació del risc de violència, variables associades a la violència, violència cap a grup minoritaris, violència filiofamiliar, variables relacionades amb les conductes agressives. *Altres*, s'inclouen articles relacionats amb la família, custòdia compartida, suïcidi, veterans de guerra, ètica, casos particulars, lleis, trastorns del desenvolupament, moralitat, neurociència i genètica, falsificació investigacions, entrevista policial, altres tipus d'entrevistes, llibertat condicional, lleis, entre altres.

Respecte a la variable tipus d'instruments, cal mencionar que, en dos de les revistes analitzades (*Psychology of Violence i Psychology, Public, Policy & Law*), només es va poder consultar l'abstract per tractar-se de revistes que no publicaven en accés obert. La variable descriptors va estar definida per dos categories, nombre de descriptors, definit pel còmput total de les paraules clau que apareixien en els articles i nombre de descriptors relatiu, definit per la freqüència amb què apareixia una paraula clau concreta en diferents treballs. Una vegada arrebregada tota la informació, es va realitzar una minuciosa anàlisi de normalització de noms d'instruments i de la denominació dels trastorns, i es va comptabilitzar la freqüència d'aparició de cada instrument, trastorn i paraules clau.

Anàlisi

Es van realitzar recompte de freqüències i càlcul de percentatges en les variables objecte d'estudi. Totes aquestes anàlisis es van dur a terme per mitjà del paquet estadístic SPSS 22.

Resultats

Principals instruments empleats en els articles

El nombre d'instruments va ser de 464, havent-se empleat en 776 ocasions. Els instruments més representats són els relacionats amb la violència sexual, violència de gènere, psicopatia, delinqüència, personalitat i amb el trastorn per estrès post traumàtic. Cal dir que dels 810 articles analitzats, no en tots ells s'han empleat instruments, atès que alguns dels articles estaven relacionats amb lleis i estudis de casos. En la taula 2 s'arrebreguen els instruments amb major freqüència d'ús, destacant el *Conflict Tactic Scales*, CTS-2 (Straus, Hamby, Boney-McCoy i Sugarman, 1996) i les seues diferents versions, empleat principalment en articles que s'han centrat en la violència de gènere, i el *Psychopathy Checklist-Revised*, PCL-R (Hare, 1991 i 2003) i les seues versions per a adults i jòvens.

TAULA 2

Relació d'instruments emprats en els articles de Psicologia Jurídica de 2014

QÜESTIONARI / INSTRUMENT / ESCALA	$F_{(x)}$	FINALITAT
<i>Conflict Tactics Scales (CTS 2; Straus, 1979) i CTS-R Revised (Straus, i al., 1996);</i> adaptació en castellà (Loínaz i. al., 2012).	29	Avalua el grau de violència en les relacions de parella i ús de raonament i negociació en la resolució de conflictes
<i>Psychopathy Checklist –Revised– (PCL-R; Hare, 1991; 2003).</i> Adaptació en espanyol (Torrubia, Poy, Moltó, Grayston i Corral, 2010); PCL-Young Version (Forth, Kosson i Hare, 2003). adaptació en castellà (González i al. 2003; Villar-Torres i al. 2014).	21	Avalua la presència de psicopatia en subjectes amb historial violent o delictiu
<i>Static Risk Matrix 2002 (Hanson i Thornton, 2000); Static 2002-R (Helmus i al. 2012); Static Risk Matrix 2000 (Thornton, 2010).</i>	16	Avaluació del risc de reincidència sexual en hòmens adults
<i>Millon Adolescent Clinical Inventory (MACI; Millon, 2004); Millon Clinical Multiaxial Inventory III (MCMI-III; Millon, Millon, Davis i Grossman, 2006).</i>	15	Avaluació de la personalitat
<i>Level of Service Inventory –Revised– (LSI-R; Andrews, Bonta i Wormith, 2004).</i> Versió para jóvenes <i>Youth Level of Service/ Case Management Inventory-Screening Version (YLS/CMI-SV; Hoge i Andrews, 2002) i YLS/CMI 2.0 YLS/CMI (Hoge i Andrews, 2011),</i> adaptació en castellà com <i>Inventario de Gestión e Intervención para Jóvenes (IGI-J; Garrido, López, Silva, López i Molina, 2006).</i>	13	Predicció del risc de reincidència delictiva
DSM-IV-TR (APA, 2000).	12	Avaluació dels trastorns mentals
<i>Beck Depression Inventory-II (BDI-II; Beck, Steer i Brown, 1996),</i> adaptació en castellà (Sanz, Vázquez i Dpto. I+D, 2011).	10	Avaluació de l'existència i severitat dels símptomes depressius
<i>Antisocial Process Screening Device (APSD; Frick i Hare, 2001)</i>	7	Avaluació de la personalitat antisocial
<i>Center for Epidemiological Studies Depression Scale (CESD; Radloff, 1977); CES-D 10 (Kohout i al., 1993).</i>	7	Avaluació de la depressió en els últims set dies
<i>Rosenberg Self-Steem Scale (RSES; Rosenberg, 1965),</i> adaptació en castellà (Martín-Albo, Núñez, Navarro i Grijalvo, 2007).	7	Avaluació de l'autoestima personal

Trastorns específics tractats en els articles relacionats amb la Psicologia Jurídica

En relació als tipus de trastorns que arpleguen els articles i revisions de les revistes analitzades, s'observa que els principals trastorns són el Trastorn per estrés post traumàtic, la psicopatia i la depressió. Respecte als trastorns d'origen en la infància destaquen el Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat, els Trastorns Generalitzats del Desenvolupament i la discapacitat intel·lectual –veure taula 3–.

TAULA 3
Relació de trastorns específics presents en els articles analitzats

TRASTORNS	$F_{(x)}$	TRASTORNS	$F_{(x)}$
<i>Posttraumatic Stress Disorder</i>	42	<i>Bipolar disorder</i>	2
<i>Psychopathy & Callous Unemotional Traits</i>	20	<i>Anorexia-Bulimia</i>	2
<i>Depression</i>	11	<i>Anxiety</i>	2
<i>Stress Disorder</i>	10	<i>Asperger Syndrome & Autism</i>	2
<i>Schizophrenia</i>	9	<i>Conduct disorder</i>	2
<i>Substance use disorder (alcoholism, heroin, methamphetamine)</i>	9	<i>Battered woman disorder</i>	1
<i>Intellectual Disabilities</i>	6	<i>Alexithimia</i>	1
<i>Antisocial personality disorder</i>	5	<i>Impulsive control disorder</i>	1
<i>Mood Disorder</i>	4	<i>Macho personality</i>	1
<i>Pedophiles</i>	4	<i>Mentally disordered firesetters</i>	1
<i>Attention Deficit Hyperactivity Disorder</i>	4	<i>Oppositional Defiant disorder</i>	1
<i>Paraphilia</i>	3	<i>Psychosis</i>	1
<i>Borderline personality disorder</i>	3	<i>Schizoaffective disorder</i>	1
<i>Distress</i>	3	<i>Integrity Identity Disorder</i>	1

Temes d'investigació en Psicologia Jurídica

L'anàlisi dels temes d'investigació que més interès han despertat en la Psicologia Jurídica se realitzà a través de l'estudi de les paraules clau i de la lectura dels resums dels articles publicats en revistes incloses en les bases de dades JCR de l'any 2014.

Respecte al nombre total de paraules clau o key words va ser de 6496, mentre que el número relatiu de paraules clau va ser de 2483. Els descriptors relatius

o paraules clau majorment emprats van ser Crime (72 articles), Behavior (70 articles), Violence (66 articles), Meta-analysis (64 articles) i Women (60 articles). Altres descriptors amb major freqüència es poden consultar en la taula 4.

TAULA 4
Descriptors relatiu utilitzats en els articles

DESCRIPTORS	$F_{(x)}$	%	DESCRIPTORS	$F_{(x)}$	%
<i>Crime</i>	72	8,88	<i>Antisocial Behaviour</i>	45	5,55
<i>Behavior</i>	70	8,64	<i>Gender</i>	43	5,30
<i>Violence</i>	66	8,14	<i>Adolescents</i>	40	4,93
<i>Metaanalysis</i>	64	7,90	<i>Prevalence</i>	40	4,93
<i>Women</i>	60	7,40	<i>Impact</i>	39	4,81
<i>Risk</i>	58	7,16	<i>Intimate partner violence</i>	38	4,69
<i>Offenders</i>	58	7,16	<i>Children</i>	36	4,44
<i>Abuse</i>	55	6,79	<i>Victimization</i>	36	4,44
<i>Aggression</i>	51	6,29	<i>Health</i>	35	4,32
<i>Domestic Violence</i>	51	6,29	<i>Postraumatic Stress Disorder</i>	35	4,32
<i>Recidivism</i>	49	6,04	<i>Delinquency</i>	30	3,70

TAULA 5
Classificació dels articles segons temes d'investigació

DESCRIPTORS	NÚM. ARTICLES	%
Violència sexual	105	12,96
Violència de gènere/masclista	99	12,22
Testimonis	52	6,41
Delinqüència	99	12,22
Presons i empresonats	64	7,90
Crim	15	1,85
Jurats i juís	42	5,20
Bullying i cyberbullying	22	2,70
Violència	52	6,41
Salut mental en general	44	5,43
Terrorisme	15	1,85
Addiccions	24	3,00
Maltractament a menors	17	2,09
Altres tipus de conductes delictives	20	2,46
Altres situacions	140	17,30

Amb vista a tindre una visió més real dels temes que més interès han despertat l'any 2014 per a la investigació en les revistes de Psicologia Jurídica es va procedir a la lectura dels abstracts de tots els articles, sent els articles relacionats amb la violència sexual, amb la violència de gènere/masclista i amb la delinqüència els més freqüents, exceptuant la categoria d'altres que arrellegava una gran varietat d'articles de temes molt diferents però la freqüència de la qual era molt baixa, tal com ve reflectit en la taula 5.

Discussió

Després de la revisió dels articles arrellegats en les revistes del JCR de 2014 en les categories de *Criminology & Penology*, *Law and Psychology* podem concloure, donada la diversitat i multitud d'instruments que empra, 464 en total, que la Psicologia Jurídica contemporània des d'una perspectiva científica, se serveix de multitud d'instruments per a donar resposta a tots aquells aspectes relacionats amb la conducta delictiva en primera instància, i amb totes aquelles variables que rodegen al propi procés judicial, des de la declaració dels testimonis i la veracitat dels testimonis a la composició i variables associades als jurats.

Entre els instruments majorment empleats destaquen aquells referits a la violència familiar, en especial a la violència en les relacions de parella, de gènere o violència masclista, com la *Conflict Tactics Scales*, CTS-2 (Straus i al., 1996) i les seues diferents versions, aquells referits a l'estudi de la psicopatia, com el *Psychopathy Checklist – Revised*, PCL-R (Hare, 1991 i 2003) principalment, o a la violència sexual com l'instrument *Static Risk Matrix 2002* (Hanson i Thornton, 2000) i les seues diferents versions.

L'ús d'aquests instruments guarda relació amb els trastorns majorment abordats i amb les temàtiques d'estudi que més han despertat l'interès de la Psicologia Jurídica l'any analitzat. Entre els trastorns destaca principalment el Trastorn per estrès post traumàtic i la depressió, estudiats en major grau en les víctimes de les conductes delictives, i la psicopatia relacionada principalment en l'estudi dels agressors. Les paraules clau i els temes d'investigació més freqüents que han alçat el major interès dels investigadors, són els relacionats amb la violència sexual en primera instància i amb violència de gènere o masclista i la delinqüència en segon terme. Altres temes que han rebut especial atenció han sigut aquells referents als presos, als testimonis i als jurats, temes que es relacionen amb altres àrees de la Psicologia Jurídica reconegudes pel col·legi Oficial de Psicòlegs d'Espanya, com és la Psicologia Penitenciària i la Psicologia Judicial en relació al testimoni i al jurat.

Cal destacar la rellevància a nivell d'estudis científics que estan relacionats amb la violència d'índole sexual, aspecte ja apuntat per Albiñana i Carbonell (2013), en concret amb el tema de l'abús sexual infantil. Aspecte que suggereix no sols la rellevància d'aquest tema per als investigadors, sinó també la preocupació que desperta per la seua incidència i gravetat en les societats actuals.

La Psicologia Jurídica contemporània es caracteritza pel seu multidisciplinarietat i pel seu caràcter científic aplicat, prova d'això és el nombre de revistes pertanyents a aquesta disciplina que han sigut classificades també en la categoria *Psychology Multidisciplinary* en les bases de dades de la WoS, junt amb el nombre d'instruments que empren, els trastorns que aborda i els temes d'estudi de què s'ocupa. D'acord amb Arce (2005), els resultats d'aquest estudi apunten la prevalença en la Psicologia Jurídica actual de les aportacions de la Psicologia Clínica, la Psicologia Social i la Psicologia Aplicada.

Si bé aquest treball presenta limitacions, com ara que no s'han tingut en consideració altres revistes que poden estar publicant articles relacionats amb la Psicologia Jurídica, o que l'estudi només s'ocupa dels articles publicats en un mateix any, aquest article sí que permet conèixer, a través de les tècniques bibliomètriques, les tendències en matèria d'investigació que caracteritzen a la Psicologia Jurídica donant a conèixer, en paraules d'Arce i Fariña (2013) part dels nous reptes a què s'enfronta aquesta disciplina en el segle XXI.

Els resultats obtinguts en el present treball ofereixen una visió del panorama de la Psicologia Jurídica contemporània, i són una ferramenta per a investigadors de cara a conèixer els instruments que tenen una major rellevància en l'àmbit científic i per als psicòlegs jurídics que exerceixen la seua professió en l'àmbit pràctic. A més de conèixer els temes que més interès han despertat en l'àmbit acadèmic, permet conèixer altres que desperten l'interès dels investigadors com són els estudis relacionats amb el testimoni i els testimonis, i deixa veure altres que són abordats en menor grau però que no per això són menys rellevants, com és la psicologia relacionada amb els cossos i forces de seguretat, o amb la família, com seria el cas dels règim de custòdia en casos de separació, tema de rellevància no sols per la quantitat de divorcis on hi ha implicats menors que es produeixen hui en dia, sinó per les tipologies de convenis reguladors que poden donar-se i les implicacions sobre els menors.

Referències

- Albiñana, J. i Carbonell, E. (2013-2014). Abús sexual infantil: conseqüències psicològiques a llarg termini i factors de risc i protectors. *Anuari de Psicologia de la Societat Valenciana de Psicologia*, 15(2), pp. 33-54. doi: 10.7203/anuari.psicologia.15.2.33.

- Andrews, D. A.; Bonta, J. i Wormith, S. (2004). *Manual for the Level of Service/Case Management Inventory (LS/CMI)*. North Tonawanda, NY: Multi-Health Systems.
- Andrés-Pueyo, A. i Echeburua, E. (2010). Valoración del riesgo de violencia: instrumentos disponibles e indicaciones de aplicación. *Psicothema*, 22, pp. 403-409.
- American Psychiatric Association. (2000) *DSM IV-TR: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. Arlington, VA: Author.
- Arce, R. (2005). La construcción de la psicología jurídica en Europa y su estatus actual. En R. Abrunhosa i C. Machado (eds.), *Manual de psicología jurídica* (pp. 103-114). Coimbra: Quarteto.
- Arce, R. i Fariña, F. (2013) Psicología social aplicada al ámbito jurídico. En A. V. Arias, J. F. Morales, E. Nouvilas i J. L. Martínez-Rubio (coords.), *Psicología social aplicada* (pp. 157-181). Madrid: Editorial Médica Panamericana.
- Arch, M.; Pereda, N.; Jarne-Esparcia, A.; Andrés, A. i Guàrdia-Olmos, J. (2010). Producción científica de la Psicología forense en España: un estudio bibliométrico. *Revista Iberoamericana de Psicología y Salud*, 1, pp. 155-166.
- Beck, A. T.; Steer, R. A. i Brown, G. K. (1996). *Manual for the Beck Depression Inventory-II*. San Antonio, TX: Psychological Corporation.
- Forth, A.; Kossen, D. i Hare, R. D. (2003). *The Hare Psychopathy Checklist-Youth Version (PCL: YV)*. New York: Multi-Health Systems.
- Frick, P. J. i Hare, R. D. (2001). *The Antisocial Process Screening Device*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Garrido, V.; López, E.; Silva, T.; López, M. J. i Molina, P. (2006). *El modelo de la competencia social de la Ley de Menores*. Valencia: Tirant Lo Blanc.
- González, L.; Molinuevo, B.; Pardo, Y. i Torrubia, R. (2003). *Adaptación española autorizada del PCL:YV [Manual of the Spanish versión of the Psychopathic Checklist: Youth Version]*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Halty, L. i Prieto-Ursúa, M. (2015). Psicopatía infante-juvenil: Evaluación y tratamiento. *Papeles del Psicólogo*, 36(2), pp. 177-124.
- Hanson, R. K. i Thornton, D. (2000). Improving risk assessments for sex offenders: A comparison of three actuarial scales. *Law and Human Behavior*, 24, pp. 119-136. doi: 10.1023/A:1005482921333.
- Hare, R. D. (1991). *The Hare Psychopathy Checklist-Revised*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Hare, R. D. (2003). *Manual for the Revised Psychopathy Checklist (2nd ed.)*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.

- Helmus, L.; Hanson, R. K.; Thornton, D.; Babchishin, K. M. i Harris, A. J. R. (2012). Absolute recidivism rates predicted by Static-99R and Static-2002R sex offender risk assessment tools vary across samples: A meta-analysis. *Criminal Justice & Behavior*, 39, pp. 1148-1171. doi: 10.1177/0093854812443648
- Hoge, R. D. i Andrews, D. A. (2002). *Youth Level of Service/Case Management Inventory*. Toronto, Canada: Multi Health Services.
- Hoge R. D. i Andrews D. A. (2011). *Youth Level of Service/Case Management Inventory 2.0 (YLS/CMI 2.0): User's manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Jeanneret, G.; Oña, A.; Rego, P.; Vaiman, M. i Pereno, G. (2015). Estudio bibliométrico de publicaciones científicas que utilizan pruebas de reconocimiento de emociones faciales. *Anales de Psicología*, 31, pp. 324-337. doi: org/10.6018/analesps.31.1.170831.
- Kohout, F. J.; Berkman, L. F.; Evans, D. A. i Cornoni-Huntley, J. (1993). Two shorter forms of the CES-D (Center for Epidemiological Studies Depression) depression symptoms index. *Journal of Aging and Health*, 5, pp. 179-193. doi: 10.1177/089826439300500202.
- Loinaz, I.; Echeburúa, E.; Ortíz-Tallo, M. i Amor, P. J. (2012). Psychometric properties of the Conflict Tactics Scales (CTS-2) in a Spanish sample of partner-violent men. *Psicothema*, 24, pp. 142-148.
- Muñoz, J. M.; Manzanero, L.; Alcázar, M. A.; González, J. L.; Pérez, M.ª L. i Yela, M.^a (2011). Psicología jurídica en España: Delimitación conceptual, campos de investigación e intervención y propuesta formativa dentro de la enseñanza oficial. *Anuario de Psicología Jurídica*, 21, pp. 3-14. <<http://dx.doi.org/10.5093/jr2011v21a1>>.
- Martín-Albo, J.; Núñez, J. L.; Navarro, J. G. i Grijalvo, F. (2007). The Rosenberg Self-Esteem Scale: translation and validation in university students. *The Spanish Journal of Psychology*, 10, pp. 458-467. <<http://dx.doi.org/10.1017/S1138741600006727>>.
- Millon, T. (2004). *MACI. Inventario Clínico para Adolescentes de Millon*. Madrid: TEA ediciones.
- Millon, T.; Millon, C.; Davis, R. i Grossman, S. (2006). *MCMII-III Manual* (3rd ed.). Minneapolis, MN: Pearson Education, Inc.
- Quevedo-Blasco, R.; Ariza, T. i Raya, L. (2012). Análisis de la producción de la Psicología Jurídica en España (1989-2010). *Aula Abierta*, 40, pp. 127-138.
- Radloff, L. S. (1977). CES-D scale: A self report depression scale for research in the general populations. *Applied Psychological Measurement*, 1, pp. 385-401. doi: 10.1177/014662167700100306.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Sanz, J.; Vázquez, C. i Dpto. I+D Personal Clinical i Talent Assessment (2011). *Inventario de Depresión de Beck II*. Pearson Education, S.A.
- Straus, M. A.; Hamby, S. L.; Boney-McCoy, S. i Sugarman, D. B. (1996). The revised Conflict Tactics scales (CTS2). *Development and preliminary psychometric data*. *Journal of Family Issues*, 17, pp. 283-316. doi: 10.1177/019251396017003001.
- Straus, M. A. (1979). Measuring intra family conflict and violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41, pp. 75-88. doi: 10.2307/351733.
- Thornton, D. (2010). *Scoring guide for Risk Matrix 2000.10/SVC*. Unpublished document.
- Torrubia, R.; Poy, R.; Molto, J.; Grayston, P. R. i Corral, S. (2010). *PCL-R, Escala de evaluación de Psicopatía de Hare Revisada*. Madrid, España: TEA Ediciones.
- Urta, J. (2002). *Tratado de psicología forense*. Madrid: Siglo XXI de España.
- Velasco, V.; Amado, B. G. i Arias, E. (2014). Análisis bibliométrico de las publicaciones del congreso (Inter)Nacional de Psicología Jurídica y Forense. En R. Arce, F. Fariña, M. Novo i D. Seijo (eds.), *Psicología Jurídica y Forense: Investigación y Acción* (pp. 3-13). Santiago de Compostela: Sociedad Española de Psicología Jurídica y Forense.
- Villar-Torres, P.; Luengo, M. A.; Romero, E.; Sobral, J. i Gómez-Fraguela, J. A. (2014). Assessing psychopathy in young people: the validity of the Psychopathic Checklist: Youth version for a sample of Spanish offenders. *Psychology, Crime & Law*, 20, pp. 1-19.
- Wenger, L. i Andrés-Pueyo, A. (2016). Test forenses en español para evaluar adolescentes infractores. *Papeles del Psicólogo*, 37, pp. 107-117.

Data de recepció: 24-03-2017

Data d'acceptació: 05-06-2017